

Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS DOM (stora avdelningen)

den 12 mars 2014*

”Artiklarna 20 FEUF, 21.1 FEUF och 45 FEUF — Direktiv 2004/38/EG — Rätt att fritt röra sig och uppehålla sig inom medlemsstaternas territorier — Personer som omfattas av denna rätt — Rätt för en tredjelandsmedborgare som är familjemedlem till en unionsmedborgare att uppehålla sig i den medlemsstat där unionsmedborgaren är medborgare — Unionsmedborgare som är bosatt och är medborgare i samma medlemsstat — Förvärvsarbete — Regelbundna resor till en annan medlemsstat”

I mål C-457/12,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF, framställd av Raad van State (Nederländerna) genom beslut av den 5 oktober 2012, som inkom till domstolen den 10 oktober 2012, i målen

S

mot

Minister voor Immigratie, Integratie en Asiel,

och

Minister voor Immigratie, Integratie en Asiel

mot

G,

meddelar

DOMSTOLEN (stora avdelningen)

sammansatt av ordföranden V. Skouris, vice-ordföranden K. Lenaerts (referent), avdelningsordförandena R. Silva de Lapuerta, M. Ilešič, L. Bay Larsen, A. Borg Barthet och C.G. Fernlund samt domarna G. Arestis, J. Malenovský, E. Levits, A. Ó Caoimh, D. Šváby, M. Berger, A. Prechal och E. Jarašiūnas,

generaladvokat: E. Sharpston,

justitiesekreterare: förste handläggaren M. Ferreira,

efter det skriftliga förfarandet och förhandlingen den 25 juni 2013,

* Rättegångsspråk: nederländska.

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

- S, genom G.G.A.J. Adang, i egenskap av ombud,
- G, genom E.T.P. Scheers, advocaat,
- Nederländernas regering, genom C.S. Schillemans och C. Wissels, båda i egenskap av ombud,
- Belgiens regering, genom T. Materne och C. Pochet, båda i egenskap av ombud,
- Tjeckiens regering, genom M. Smolek och J. Vlácil, båda i egenskap av ombud,
- Danmarks regering, genom V. Pasternak Jørgensen och C. Thorning, båda i egenskap av ombud,
- Tysklands regering, genom T. Henze, N. Graf Vitzthum och A. Wiedmann, samtliga i egenskap av ombud,
- Estlands regering, genom M. Linntam och N. Grünberg, båda i egenskap av ombud,
- Polens regering, genom K. Pawłowska, i egenskap av ombud,
- Förenade kungarikets regering, genom L. Christie, i egenskap av ombud, biträdd av G. Facenna, barrister,
- Europeiska kommissionen, genom C. Tufvesson och G. Wils, båda i egenskap av ombud,

och efter att den 12 december 2013 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

- 1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av artiklarna 20 FEUF, 21.1 FEUF och 45 FEUF och bestämmelserna i Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/38/EG av den 29 april 2004 om unionsmedborgares och deras familjemedlemmars rätt att fritt röra sig och uppehålla sig inom medlemsstaternas territorier och om ändring av förordning (EEG) nr 1612/68 och om upphävande av direktiven 64/221/EEG, 68/360/EEG, 72/194/EEG, 73/148/EEG, 75/34/EEG, 75/35/EEG, 90/364/EEG, 90/365/EEG och 93/96/EEG (EUT L 158, s. 77, och rättelser i EUT L 229, 2004, s. 35, och EUT L 197, 2005, s. 34).
- 2 Begäran om förhandsavgörande har framställts i två mål mellan å ena sidan Minister voor Immigratie, Integratie en Asiel (ministern för invandring, integration och asyl) (nedan kallad ministern) och å andra sidan S och G som båda är medborgare i ett tredjeland och familjemedlemmar till en medborgare i Europeiska unionen med nederländskt medborgarskap. Målen rör ministerns beslut att inte bevilja dessa personer intyg om att de vistas i Nederländerna lagligen i egenskap av familjemedlemmar till unionsmedborgare.

Tillämpliga bestämmelser

Direktiv 2004/38

3 Artikel 2 i direktiv 2004/38 har rubriken ”Definitioner” och lyder på följande sätt:

”I detta direktiv används följande beteckningar med de betydelse som här anges:

- 1) unionsmedborgare: varje person som är medborgare i en medlemsstat.
- 2) familjemedlem:
 - a) make eller maka,
 - ...
 - d) de underhållsberättigade släktingar i rakt uppstigande led, även till maken eller maken ...
3. mottagande medlemsstat: den medlemsstat dit unionsmedborgaren reser för att utöva sin rätt att fritt röra sig eller uppehålla sig.”

4 Artikel 3 i direktivet har rubriken ”Förmånstagare”. I punkt 1 föreskrivs följande:

”Detta direktiv skall tillämpas på alla unionsmedborgare som reser till eller uppehåller sig i en annan medlemsstat än den de själva är medborgare i samt på de familjemedlemmar enligt definitionen i artikel 2.2 som följer med eller ansluter sig till unionsmedborgaren.”

5 I artikel 6 i direktivet föreskrivs följande:

”1. Unionsmedborgare skall ha rätt att uppehålla sig på en annan medlemsstats territorium i högst tre månader ...

2. Bestämmelserna i punkt 1 skall också tillämpas på familjemedlemmar som inte är medborgare i en medlemsstat, som följer med eller ansluter sig till unionsmedborgaren och som innehar ett giltigt pass.”

6 I artikel 7.1 och 7.2 i direktiv 2004/38 anges följande:

”1. Varje unionsmedborgare skall ha rätt att uppehålla sig inom en annan medlemsstats territorium under längre tid än tre månader om den berörda personen

- a) är anställd eller egenföretagare i den mottagande medlemsstaten, eller
- b) för egen och sina familjemedlemmars räkning har tillräckliga tillgångar för att inte bli en belastning för den mottagande medlemsstatens sociala biståndssystem under vistelsen, samt har en heltäckande sjukförsäkring som gäller i den mottagande medlemsstaten, eller
- c)
 - är inskriven vid en privat eller statlig institution, som är erkänd eller finansierad av den mottagande medlemsstaten på grundval av dess lagstiftning eller administrativa praxis, med huvudsyftet att bedriva studier eller genomgå en yrkesutbildning

— samt har en heltäckande sjukförsäkring som gäller i den mottagande medlemsstaten samt avger en försäkran till den behöriga nationella myndigheten, i form av en förklaring eller på något annat valfritt likvärdigt sätt, om att han har tillräckliga tillgångar för att kunna försörja sig själv och familjen, så att de inte blir en belastning för den mottagande medlemsstatens sociala biståndssystem under deras vistelseperiod, eller

d) är familjemedlem som följer med eller ansluter sig till en unionsmedborgare som uppfyller kraven i a, b eller c.

2. Uppehållsrätten enligt punkt 1 skall även omfatta familjemedlemmar som inte är medborgare i en medlemsstat när de följer med eller ansluter sig till unionsmedborgaren i den mottagande medlemsstaten, förutsatt att unionsmedborgaren uppfyller villkoren i punkt 1 a, 1 b eller 1 c.”

7 I artikel 10.1 i direktivet föreskrivs att ”[u]ppehållsrätten för unionsmedborgares familjemedlemmar som inte är medborgare i en medlemsstat skall intygas genom att en handling som kallas ’uppehållskort för en unionsmedborgares familjemedlem’ utfärdas senast sex månader efter det att ansökan lämnades in”.

8 I artikel 16.1 och 16.2 i direktivet föreskrivs följande:

”1. Unionsmedborgare som har uppehållit sig lagligt under en fortlöpande period av fem år i den mottagande medlemsstaten skall ha permanent uppehållsrätt där. ...

2. Bestämmelserna i punkt 1 skall också tillämpas på familjemedlemmar som inte är medborgare i en medlemsstat, men som lagligt har uppehållit sig tillsammans med unionsmedborgaren i den mottagande medlemsstaten under en period av fem på varandra följande år.”

Nederländsk rätt

9 Direktiv 2004/38 införlivades med nederländsk rätt genom utlänningslagen (Vreemdelingenwet) av den 23 november 2000 (Stbl. 2000, nr 495), och 2000 års utlänningsförordning (Vreemdelingenbesluit 2000) (Stbl. 2000, nr 497).

10 I artikel 1 i utlänningslagen anges följande:

”I denna lag och de bestämmelser som antagits med stöd av denna lag avses med

...

e. gemenskapsmedborgare:

1° medborgare i Europeiska unionens medlemsstater som har rätt att resa in i och att uppehålla sig i en annan medlemsstat enligt fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen,

2° tredjelandsmedborgare som är familjemedlemmar till i punkt 1 avsedda personer och som enligt ett beslut som antagits för att genomföra fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen har rätt att resa in i och att uppehålla sig i en medlemsstat,

...”

11 Artikel 8 i den ovannämnda lagen har följande lydelse:

”En utlänning kan endast vistas lagligt i Nederländerna

...

- e. i egenskap av gemenskapsmedborgare, i den mån utlänningen vistas i landet med stöd av bestämmelser som har antagits med stöd av fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen eller avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, ...”
- 12 I artikel 9.1 i samma lag anges att när en utlännings vistelse inom nederländskt territorium är laglig enligt unionsrätten, ska ministern utfärda en handling som visar att vistelsen är laglig (nedan kallad vistelseintyg).

Bakgrund till de nationella målen och tolkningsfrågorna

Beskrivning av S:s situation

- 13 S är ukrainsk medborgare. Hon anser att hon enligt unionsrätten har rätt att vistas hos sin svärson (nedan kallad referensperson S), som är nederländsk medborgare. S har i det nationella målet gjort gällande att hon tar hand om sitt barnbarn, som är son till referensperson S.
- 14 Referensperson S är bosatt i Nederländerna och är sedan den 1 juni 2002 anställd hos en arbetsgivare i denna medlemsstat. Varje vecka går 30 procent av hans arbetstid åt till att förbereda och genomföra affärsresor till Belgien. Han reser således till Belgien minst en gång i veckan.
- 15 Genom beslut av den 26 augusti 2009 avlog Staatssecretaris van Justitie (statssekreteraren vid justitieministeriet) S:s ansökan om ett vistelseintyg.
- 16 Ministern fann den 16 november 2009, vid den omprövning som gjordes på S:s begäran, inte skäl att ändra avslagsbeslutet.
- 17 Genom dom av den 25 juni 2010 ogillade Rechtbank 's-Gravenhage S:s överklagande av beslutet av den 16 november 2009.
- 18 S överklagade domen till Raad van State.

Beskrivning av G:s situation

- 19 G är peruansk medborgare. Den 6 mars 2009 ingick hon äktenskap med en nederländsk medborgare (nedan kallad referensperson G). G gjorde i det nationella målet gällande att hon och referensperson G har en dotter tillsammans och att hon dessutom har en son som ingår i den familj som hon och referensperson G har bildat.
- 20 Referensperson G är bosatt i Nederländerna och är sedan 2003 anställd av en arbetsgivare i Belgien. I sitt arbete reser G dagligen fram och tillbaka mellan Nederländerna och Belgien.
- 21 Genom beslut av den 1 december 2009 avlog Staatssecretaris van Justitie G:s ansökan om ett vistelseintyg. Ministern fann den 12 juli 2010, vid den omprövning som gjordes på G:s begäran, inte skäl att ändra avslagsbeslutet.
- 22 Genom dom av den 28 juni 2011 biföll Rechtbank 's-Gravenhage G:s överklagande av beslutet av den 12 juli 2010. Beslutet undanröjdes och ministern ålades att fatta ett nytt beslut med beaktande av vad som fastslagits i domen.
- 23 Ministern överklagade domen till Raad van State.

Tolkningsfrågorna

- 24 Eftersom S och G är att beteckna som familjemedlemmar till en unionsmedborgare i den mening som avses i artikel 2.2 i direktiv 2004/38, har den hänskjutande domstolen för det första frågat sig huruvida detta direktiv tillerkänner dem en uppehållsrätt i den medlemsstat där unionsmedborgaren är medborgare.
- 25 Det är enligt den hänskjutande domstolen tänkbart att orden ”reser till” i artikel 3.1 i direktiv 2004/38 ska uppfattas som att de syftar på den situationen att personer reser till en annan medlemsstat än den där de själva är medborgare – utan att bosätta sig där – och återvänder därifrån. Likaså är det tänkbart att det som avses med uttrycket ”ansluter sig till” i artikel 3.1 i direktivet är en situation där en person ansluter sig till unionsmedborgaren i den medlemsstat i vilken vederbörande är medborgare.
- 26 Den hänskjutande domstolen har dock konstaterat att vissa andra bestämmelser i direktiv 2004/38, särskilt artiklarna 6.1, 7.1 a och 7.2, förefaller utesluta en sådan tolkning, eftersom dessa bestämmelser uttryckligen hänvisar till ”en annan medlemsstat” och ”den mottagande medlemsstaten” såsom den medlemsstat där ansökan om uppehållsrätt kan ges in. Domen av den 5 maj 2011 i mål C-434/09, McCarthy (REU 2011, s. I-3375) bekräftar att de ovannämnda artiklarna 6 och 7 reglerar en unionsmedborgares rättsliga ställning i en medlemsstat där han eller hon inte är medborgare.
- 27 Den hänskjutande domstolen har vidare erinrat om att det framgår av domen av den 7 juli 1992 i mål C-370/90, Singh (REG 1992, s. I-4265; svensk specialutgåva, volym 13, s. I-19), och domen av den 11 december 2007 i mål C-291/05, Eind (REG 2007, s. I-10719) att när en medborgare i en medlemsstat som har utövat rätten till fri rörlighet återvänder till sitt ursprungsland måste medborgarens make åtminstone ha samma rätt till inresa och uppehåll som vederbörande skulle tillerkännas enligt unionsrätten om den berörda unionsmedborgaren valde att resa in och att uppehålla sig i en annan medlemsstat. Den hänskjutande domstolen ställer sig emellertid tveksam till huruvida denna rättspraxis är tillämplig i sådana situationer som de som är i fråga i de nu aktuella målen. Domstolen har härvid framhållit att de berörda tredjelandsmedborgarna inte tidigare, med stöd av unionsrätten, har vistats tillsammans med sina respektive referenspersoner i en annan medlemsstat än den där dessa personer är medborgare.
- 28 Vidare har den hänskjutande domstolen hänvisat till domen av den 11 juli 2002 i mål C-60/00, Carpenter (REG 2002, s. I-6279), där domstolen slog fast att artikel 56 FEUF, mot bakgrund av den grundläggande rättigheten till respekt för familjelivet, ska tolkas så, att den kan utgöra hinder för att ursprungsmedlemsstaten för en person som är etablerad i den medlemsstaten och som tillhandahåller tjänster till mottagare i andra medlemsstater, vägrar tjänstetillhandahållarens make, som är tredjelandsmedborgare, uppehållsrätt inom sitt territorium. Den hänskjutande domstolen har emellertid framhållit att till skillnad från vad som var fallet i det ovannämnda målet Carpenter, handlar de mål som nu pågår vid den inte om unionsmedborgare som tillhandahåller gränsöverskridande tjänster från den medlemsstat där de är medborgare, utan om anställda som reser till en annan medlemsstat i arbetet.
- 29 Den hänskjutande domstolen har slutligen, med hänvisning till domen av den 8 mars 2011 i mål C-34/09, Ruiz Zambrano (REU 2011, s. I-1177) och av den 15 november 2011 i mål C-256/11, Dereci m.fl. (REU 2011, s. I-11315), frågat sig huruvida sådana tredjelandsmedborgare som de som är i fråga i de vid denna domstol pågående målen, kan beviljas en uppehållsrätt med stöd av artiklarna 20 FEUF och 21.1 FEUF.

30 Under dessa omständigheter har Raad van State beslutat att förklara målet vilande och att ställa följande tolkningsfrågor till domstolen:

- ”1) Kan en unionsmedborgares familjemedlem som är tredjelandsmedborgare, under sådana omständigheter som de i förevarande mål [angående S], åberopa en uppehållsrätt med stöd av unionsrätten, när unionsmedborgaren är bosatt i den medlemsstat där han eller hon är medborgare men i sitt arbete för en arbetsgivare som är etablerad i samma medlemsstat reser fram och tillbaka till en annan medlemsstat?
- 2) Kan en unionsmedborgares familjemedlem som är tredjelandsmedborgare, under sådana omständigheter som de i förevarande mål [angående G], åberopa en uppehållsrätt med stöd av unionsrätten, när unionsmedborgaren är bosatt i den medlemsstat där han eller hon är medborgare men arbetar i en annan medlemsstat för en arbetsgivare som är etablerad i denna andra medlemsstat?”

Prövning av tolkningsfrågorna

Inledande synpunkter

- 31 I de frågor som har ställts i begäran om förhandsavgörande anges inte någon viss bestämmelse som behöver tolkas för att den hänskjutande domstolen ska kunna avgöra de mål som pågår vid den. I frågorna hänvisas endast till unionsrätten i allmänhet.
- 32 Med hänsyn till de uppgifter som återfinns i begäran om förhandsavgörande, vilka har återgetts ovan i punkterna 24–29, ska frågorna dock förstås så, att det som avses är huruvida bestämmelserna i direktiv 2004/38 och artiklarna 20 FEUF, 21.1 FEUF och 45 FEUF ska tolkas så, att de utgör hinder för att en medlemsstat vägrar en tredjelandsmedborgare, som är familjemedlem till en unionsmedborgare i den mening som avses i artikel 2.2 i direktiv 2004/38, uppehållsrätt när unionsmedborgaren är medborgare i den medlemsstaten och är bosatt där, men regelbundet reser till en annan medlemsstat i arbetet.

Tolkningen av direktiv 2004/38

- 33 Det framgår av fast rättspraxis att de rättigheter som direktiv 2004/38 ger tredjelandsmedborgare inte utgör dessa personers egna rättigheter, utan att det rör sig om härledda rättigheter som dessa personer har förvärvat i egenskap av familjemedlemmar till en unionsmedborgare i den mening som avses i artikel 2.2 i direktivet (se domarna i de ovannämnda målen McCarthy, punkt 42, och Dereci m.fl., punkt 55, och dom av den 8 maj 2013 i mål C-87/12, Ymeraga och Ymeraga-Tafarshiku, punkt 31).
- 34 Domstolen konstaterar dock, vilket också framgår av punkterna 37–43 i den dom som meddelas i dag i mål C-456/12, O och B, att det endast är när unionsmedborgaren utövar sin rätt till fri rörlighet genom att bosätta sig i en annan medlemsstat än den där han eller hon är medborgare som bestämmelserna i direktiv 2004/38 ger upphov till en egen uppehållsrätt för unionsmedborgaren och till en härledd uppehållsrätt för hans eller hennes familjemedlemmar. Direktivets bestämmelser ger således inte stöd för att tredjelandsmedborgare som är familjemedlemmar till unionsmedborgare skulle ha någon härledd uppehållsrätt i den medlemsstat där unionsmedborgaren är medborgare.
- 35 Av det ovan anförda framgår att bestämmelserna i direktiv 2004/38 ska tolkas så, att de inte utgör hinder för att en medlemsstat, under sådana omständigheter som i de nationella målen, vägrar en tredjelandsmedborgare, som är familjemedlem till en unionsmedborgare, en härledd uppehållsrätt när unionsmedborgaren är bosatt i den medlemsstat där han eller hon är medborgare.

Tolkningen av artikel 45 FEUF

- 36 Den hänskjutande domstolen önskar vidare få klarhet i huruvida tredjelandsmedborgaren i vart och ett av de nationella målen kan åberopa en uppehållsrätt med stöd av artikel 45 FEUF. Den har i detta avseende hänvisat till domen i det ovannämnda målet Carpenter.
- 37 I punkt 46 i domen i det ovannämnda målet Carpenter konstaterade domstolen att artikel 56 FEUF, mot bakgrund av den grundläggande rättigheten till respekt för familjelivet, i en situation som den i målet Carpenter, utgör hinder för att ursprungsmedlemsstaten för en person som är etablerad i den medlemsstaten och som tillhandahåller tjänster till mottagare i andra medlemsstater, vägrar tjänstetillhandahållarens make, som är tredjelandsmedborgare, uppehållsrätt inom sitt territorium.
- 38 När det gäller de nu aktuella nationella målen ska det påpekas att i målet angående G är förhållandena sådana att unionsmedborgaren arbetar för ett bolag som är etablerat i en annan medlemsstat än den där han är bosatt. I målet angående S är förhållandena sådana att unionsmedborgaren reser regelbundet i arbetet till en annan medlemsstat än den där han är bosatt, trots att bolaget som har anställt honom finns i bosättningsmedlemsstaten.
- 39 Unionsmedborgare som befinner sig i samma situation som referenspersonerna G och S omfattas av tillämpningsområdet för artikel 45 FEUF. Samtliga unionsmedborgare som inom ramen för sitt anställningsavtal förvärvsarbetar i en annan medlemsstat än den där de är bosatta omfattas nämligen av nämnda bestämmelse tillämpningsområde (se, för ett liknande resonemang, dom av den 21 februari 2006 i mål C-152/03, Ritter-Coulais, REG 2006, s. I-1711, punkt 31, av den 18 juli 2007 i mål C-212/05, Hartmann, REG 2007, s. I-6303, punkt 17, och av den 16 april 2013 i mål C-202/11, Las, punkt 17).
- 40 Det är riktigt att den tolkning som domstolen gjorde av artikel 56 FEUF i domen i målet Carpenter kan överföras till artikel 45 FEUF. För att arbetstagarnas fria rörlighet ska ha en ändamålsenlig verkan kan det nämligen krävas att en tredjelandsmedborgare, som är familjemedlem till en arbetstagare som är unionsmedborgare, beviljas en härledd uppehållsrätt i den medlemsstat där unionsmedborgaren är medborgare.
- 41 Grunden för syftet med och skälen för en sådan härledd uppehållsrätt är emellertid att det skulle undergräva utövandet av de grundläggande rättigheterna enligt EUF-fördraget att inte erkänna en sådan rätt (se, för ett liknande resonemang, dom av den 8 november 2012 i mål C-40/11, Iida, punkt 68, domen i det ovannämnda målet Ymeraga och Ymeraga-Tafarshiku, punkt 35, och dom av den 10 oktober 2013 i mål C-86/12, Alokpa m.fl., punkt 22).
- 42 Det ankommer således på den hänskjutande domstolen att pröva huruvida, i var och en av de situationer som föreligger i de nationella målen, det är nödvändigt att bevilja den berörda tredjelandsmedborgaren, som är familjemedlem till en unionsmedborgare, en härledd uppehållsrätt för att säkerställa att unionsmedborgaren verkligen ska kunna utöva den grundläggande rättighet som garanteras i artikel 45 FEUF.
- 43 Det faktum, vilket nämnts av den hänskjutande domstolen, att den berörda tredjelandsmedborgaren tar hand om unionsmedborgarens barn kan i detta sammanhang, såsom framgår av domen i det ovannämnda målet Carpenter, utgöra en relevant omständighet som ska beaktas av den hänskjutande domstolen vid prövningen av huruvida ett beslut att inte bevilja uppehållsrätt för denna tredjelandsmedborgare kan avskräcka den berörda unionsmedborgaren från att verkligen utöva sina rättigheter enligt artikel 45 FEUF. Även om domstolen i det ovannämnda målet Carpenter fann att det faktum att det berörda barnet togs om hand av en tredjelandsmedborgare som var familjemedlem till unionsmedborgaren var av avgörande betydelse, ska det dock framhållas att det i det målet var unionsmedborgarens maka som tog hand om barnet. Således räcker det inte i sig med att det kan

framstå som önskvärt att ett sådant omhändertagande sköts av en tredjelandsmedborgare som är en släkting i rakt uppstigande led till unionsmedborgarens make eller maka för att det ska anses föreligga en sådan avskräckande verkan.

- 44 Av det ovan anförda framgår att artikel 45 FEUF ska tolkas så, att den ger en unionsmedborgares familjemedlem som är tredjelandsmedborgare en härledd uppehållsrätt i den medlemsstat där unionsmedborgaren är medborgare, när unionsmedborgaren är bosatt i den medlemsstaten men regelbundet reser till en annan medlemsstat i egenskap av arbetstagare i nämnda bestämmelses mening, för det fall ett beslut att vägra en sådan uppehållsrätt avskräcker den berörda unionsmedborgaren från att verkligen utöva sina rättigheter enligt artikel 45 FEUF, vilket det ankommer på den nationella domstolen att pröva.
- 45 Mot denna bakgrund saknas skäl att göra en tolkning av artiklarna 20 FEUF och 21.1 FEUF. Dessa bestämmelsers innehåll, avseende den allmänna rätten för varje unionsmedborgare att fritt röra sig och uppehålla sig inom medlemsstaternas territorier, uttrycks nämligen mer specifikt i artikel 45 FEUF rörande den fria rörligheten för arbetstagare (se domen av den 4 juli 2013 i mål C-233/12, Gardella, punkt 38 och där angiven rättspraxis).
- 46 Mot denna bakgrund ska tolkningsfrågorna besvaras enligt följande:
- Bestämmelserna i direktiv 2004/38 ska tolkas så, att de inte utgör hinder för att en medlemsstat vägrar en tredjelandsmedborgare, som är familjemedlem till en unionsmedborgare, uppehållsrätt när unionsmedborgaren är medborgare i den medlemsstaten och är bosatt där, men regelbundet reser till en annan medlemsstat i arbetet.
 - Artikel 45 FEUF ska tolkas så, att den ger en unionsmedborgares familjemedlem som är tredjelandsmedborgare en härledd uppehållsrätt i den medlemsstat där unionsmedborgaren är medborgare, när unionsmedborgaren är bosatt i den medlemsstaten men regelbundet reser till en annan medlemsstat i egenskap av arbetstagare i nämnda bestämmelses mening, för det fall ett beslut att vägra en sådan uppehållsrätt avskräcker den berörda unionsmedborgaren från att verkligen utöva sina rättigheter enligt artikel 45 FEUF, vilket det ankommer på den nationella domstolen att pröva.

Rättegångskostnader

- 47 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målet vid den nationella domstolen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den nationella domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (stora avdelningen) följande:

Bestämmelserna i Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/38/EG av den 29 april 2004 om unionsmedborgares och deras familjemedlemmars rätt att fritt röra sig och uppehålla sig inom medlemsstaternas territorier och om ändring av förordning (EEG) nr 1612/68 och om upphävande av direktiven 64/221/EEG, 68/360/EEG, 72/194/EEG, 73/148/EEG, 75/34/EEG, 75/35/EEG, 90/364/EEG, 90/365/EEG och 93/96/EEG, ska tolkas så, att de inte utgör hinder för att en medlemsstat vägrar en tredjelandsmedborgare, som är familjemedlem till en unionsmedborgare, uppehållsrätt när unionsmedborgaren är medborgare i den medlemsstaten och är bosatt där, men regelbundet reser till en annan medlemsstat i arbetet.

Artikel 45 FEUF ska tolkas så, att den ger en unionsmedborgares familjemedlem som är tredjelandsmedborgare en härledd uppehållsrätt i den medlemsstat där unionsmedborgaren är medborgare, när unionsmedborgaren är bosatt i den medlemsstaten men regelbundet reser till en annan medlemsstat i egenskap av arbetstagare i nämnda bestämmelses mening, för det fall ett beslut att vägra en sådan uppehållsrätt avskräcker den berörda unionsmedborgaren från att verkligen utöva sina rättigheter enligt artikel 45 FEUF, vilket det ankommer på den nationella domstolen att pröva.

Underskrifter